

Fəqan Abbaszadə
Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan
doktorant
feqan.abbaszade@mail.ru
ORCID:0009-0007-6786-171X

QIDA SƏNAYESİNİN İNKİŞAFININ ƏSAS PRIORİTETLƏRİ

Xülasə

Dünya bazarının tələblərinə uyğun olmaq üçün qida sənayesi məhsullarının istehsalında yeni şərtlər formalaşır və bu sferanın müəssisələrində həmin şərtlər tətbiq olunur. Məqalədə qida sənayesinin inkişafı: tənzimlənməsi və prioritetlər haqqında məlumatların təhlili öz əksini tapmışdır.

Dünyada elə bir müəssisə tapılmaz ki, öz istehsal fəaliyyətində ən yaxşı məhsulun istehsalını arzulamasın və bu məqsədlə düzgün yollar axtarışında olmasın. Bu da təsadüfi deyil: beynəlxalq bazarlarda rəqabətə davamlı olmağın əsas şərtlərindən biri məhsulların yüksək keyfiyyətli, standartlara cavab verən səviyyədə olmasıdır. Bu baxımdan qida sənayesi məhsullarının istehsalı digər sahələrdən xammal ehtiyatlarına, ölkənin iqtisadi-coğrafi mövqeyinə və digər xüsusiyyətlərinə görə fərqlənir. Nəticədə rəqabətə davam gətirməyən müəssisələr gəlir qazanmaq əvəzinə zərərli üzləşir və müflisləşirlər.

Azərbaycanda qida sənayesi müəssisələrinin yerləşdirilməsi kənd təsərrüfatı ilə bağlıdır. Qida sənayesi milli sənayenin alt sistemini formalaşdırmaqla, ümumi sənaye məhsulunun həcmində qida sənayesinin xüsusi çəkisi 3,6 faizdən 8,6 faizə çatmışdır.

Məqalənin praktiki əhəmiyyəti iqtisadi fəaliyyətdə tərəfdaş olan xarici ölkələrin potensialına nəzər salmaqla, Azərbaycanın qida sənayesi inkişafının əsas prioritetlərinin səmərəliyinin artırılmasından ibarətdir.

Məqsəd – Azərbaycanın qida sənayesi inkişafının əsas prioritetlərini təhlil etməkdən və müasir vəziyyəti qiymətləndirməkdən ibarətdir.

Metodologiya – məqalənin hazırlanmasında müqayisəli, sistemli, iqtisadi-riyazi, iqtisadi-statistik metodlardan istifadə olunmuşdur.

Tədqiqatın nəticələri – Azərbaycanın əsas prioritetləri təhlil olunmuş, sistemləşdirilmiş, uğurlar və çatışmazlıqlar müəyyən olunmuşdur.

Bundan başqa, məqalənin nəticələri təhsildə də istifadə oluna bilər. Belə ki, tələbələr kurs, diplom işlərinin yazılmasında məqalənin əsas müddələrindən istifadə edə bilərlər.

Açar sözlər: qida sənayesi, müəssisə, kənd təsərrüfatı, ət emalı, süd emalı

Giriş

Qida sənayesi ən perspektivli və sürətlə inkişaf edən sahələrdən biridir. Bu gün istehsalçılar istehlakçıların daim artan tələbatını nəzərə alaraq geniş çeşiddə məhsullar istehsal etməli, yeni məhsullar yaratmalıdırlar. Qlobal bazarın tələblərinə uyğun olmaq üçün istehsalı inkişaf etdirmək və biznesin səmərəliliyini artırmaqla xərcləri azaltmaq lazımdır.

İnkişafın hazırkı mərhələsində ölkənin bütün milli iqtisadiyyatı və xüsusilə qida

sənayesi üçün çətin iqtisadi vəziyyət yaranmışdır, çünki bu sahə digər sahələrdən - maşınqayırma, kimya, neft emalı və xüsusən də ödəmə qabiliyyətindən çox asılıdır. Bu çətin zamanlarda əksər ölkələrin vətəndaşları öz qazanclarının hər qəpiyə qənaət etməyə məcburdurlar.

Hazırda qida sənayemiz qonşu ölkələrlə rəqabət aparmağa məcbur olduğundan - orada ərzaq daha ucuzdur. Ancaq əksər hallarda qənaət etmək üçün ölkəyə keyfiyyətsiz məhsullar və ya ümumiyyətlə satış müddəti bitmiş məhsullar verilir; çox vaxt mallar saxtalaşdırılır və qeyri-kamil və sınaqdan keçirilməmiş qanunvericiliyə görə belə malları izləmək çox çətin və buna görə də alıcılar öz qida sənayesini uzaq bir küncə qoyaraq bu məhsulları alırlar. Buna görə də, qida sənayesi məhsulların satılmaması səbəbindən tədarükçülərə pul ödəyə, habelə yeni xammal ala bilmir. Ödənişlər üçün kredit götürməklə o, özünü asılılığa, hətta öz müəssisəsinin mülkiyyət hüququnu itirməyə də məruz qoyur.

Yeyinti sənayesinin xammal bazası – kənd təsərrüfatı istehsalı ilə bağlı da böyük problemlər var. Hər bir kənd təsərrüfatı istehsalçısının dövlət büdcəsinə külli miqdarda borcu var, bu səbəbdən onların bank hesabları bağlanır, tədarükçülərə - ehtiyat hissələri, yeni texnika, yanacaq-sürtkü materiallarını ödəyə bilmirlər, həm də iş adamlarından asılı vəziyyətə düşürlər və məhsul satmağa məcbur olurlar. Hətta kənd təsərrüfatı məhsullarının dövlət tərəfindən alındığı qiymətlər də dünya qiymətlərindən çox uzaqdır.

Qida sənayesinə əhalini ərzaq məhsulları ilə təmin edən sənaye sahələri daxildir. O, digər sənaye sahələrinə nisbətən kənd təsərrüfatı ilə daha çox bağlıdır, çünki ondan xammal (taxıl, süd, kartof, şəkər çuğunduru və s.) alır və aqrar-sənaye kompleksinin tərkib hissəsidir. Qida sənayesi ilə maşınqayırma, energetika və digər sənaye sahələri arasında sahələrarası əlaqələr böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Yeyinti sənayesi müəssisələrinin başqa bir qrupu – çörəkbişirmə, makaron, qənnadı məmulatları, pivəbişirmə və digər sənaye sahələri əsasən məhsulların istehlak edildiyi yerlərdə (əhalinin böyük məskunlaşdığı yerlərdə) yerləşir.

Beləliklə, yeyinti sənayesi müəssisələrinin inkişafı və yerləşdirilməsi: əhalinin (istehlakçıların) yerləşməsi, kənd təsərrüfatının ixtisaslaşması (xammal mənbələri) və təbii ki, hazır məhsulun daşınması şəraiti ilə müəyyən edilir.

Xammalın müxtəlifliyi və qida istehlakçılarının bütün regionlarda olması qida sənayesi müəssisələrinin geniş yayılmasını şərtləndirir. Amma bəzi yerlərdə yerli əhalinin ehtiyaclarına xidmət edir, bəzi yerlərdə isə ölkənin bir çox bölgələri üçün məhsullar yaradırlar.

Qida məhsulları istehsal edən müasir qida sənayesi kifayət qədər yüksək səviyyədə texnologiya və istehsalın təşkili, iri ixtisaslaşdırılmış müəssisələrin və istehsal birliklərinin mövcudluğu ilə xarakterizə edilməlidir. Qida istehsalında təkmilləşmə olmalıdır ki, bu da özlüyündə yüksək məhsuldar avadanlıqların, istehsal xətlərinin tətbiqini, ərzaq məhsullarının çeşidinin genişləndirilməsini və keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasını, tələbat yüksək olan ərzaq məhsullarının istehsalını nəzərdə tutur. Xammalın özünün çeşidinin genişləndirilməsi və keyfiyyətinin yüksəldilməsi nəticəsində ərzaq məhsullarının çeşidi yenilənə bilər.

Bazar iqtisadiyyatı şəraitində yeyinti sənayesinin səmərəliliyi istehsalın yüksək ixtisaslaşması və onun idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi hesabına əldə edilir. İxtisaslaşmanın dərinləşdirilməsi istehsalı təkcə elmi-texniki tərəqqinin müasir nailiyyətlərindən istifadə edən texnologiyalarla təmin etməklə yanaşı, həm də xammalın və hazır məhsulların keyfiyyətinə nəzarəti tələb edir.

Qida sənayesinin əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, bu sənaye bütün ictimai istehsalın maddi-texniki bazasının yaradılmasına mühüm töhfə verir, eyni zamanda əhalinin tələbatını ödəmək üçün nəzərdə tutulmuş maddi sərvətlərin böyük hissəsini istehsal edir.

Əminliklə deyə bilərik ki, əhalinin keyfiyyətli ərzaq məhsulları ilə təmin edilməsi hər bir dövlətin sosial-iqtisadi inkişafının əsas istiqamətlərindən biridir. Daxili ərzaq tələbatını ödəyə bilən və onun dünya bazarında satışından xeyli pul daxilolmaları təmin edə bilən yüksək inkişaf etmiş qida sənayesi yaratmaq üçün bütün perspektivlər və imkanlar mövcuddur. Bu işi yazmazdan əvvəl onun əsas vəzifələri müəyyən olunmuşdur: yeyinti sənayesinin strukturlarını işıqlandırmaq, bu sənayenin hazırkı inkişaf səviyyəsini göstərmək, sənayenin iqtisadi rayonlar üzrə ərazi təşkilini xarakterizə etmək.

Əhalinin normal həyatını təmin etmək, sağlamlığını yeniləmək və qorumaq, yerli məhsulların ixracını inkişaf etdirmək üçün qida sənayesinin güclü bir qolu yaradılmalıdır. Yeyinti sənayesinin inkişafı ölkəmizin iqtisadi siyasətinin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrilməlidir. Bütün aqrar-sənaye kompleksinin fəaliyyətinin yekun nəticəsi onun səmərəliliyinin əhəmiyyətli dərəcədə yüksəldilməsini təmin etməklə yanaşı, həm də dövlət büdcəsinin artması, etibarlı mənbəyinə və ölkəmizin pul kisəsinə əhəmiyyətli pul daxilolmalarına çevriləcəkdir.

Tarixən hər bir dövlətdə mövcud olan ən vacib, ən aktual məsələ əhalini qida məhsulları ilə təmin etməkdir.

Bu məsələ müasir dövrdə də öz aktuallığını itirməmişdir. Əminliklə deyə bilərik ki, hər hansı bir dövlətin nə ictimai və siyasi quruluşundan, nə də onların idarəetmə sistemindən asılı olmayan bu problem hər bir dövlətin çoxsaylı öhdəliklərinin ən vacibidir.

Yeyinti sənayesinin sənaye strukturu və hazırkı inkişaf səviyyəsi

Hal-hazırda qida və emal sənayesində 60 minə yaxın müəssisəni əhatə edən otuzdan çox alt sektor var. Əgər onları islahatlardan əvvəlki dövrlə müqayisə etsək, deməli, onların sayı təxminən on dəfə artıb. Sənayedə subyektlərin sayının artması ixtisaslaşdırılmış zavod və kombaynların parçalanması, habelə yeni, eyni profilli özəl müəssisələrin tikintisi nəticəsində baş vermişdir. İstehsal hissəsinə gəlincə, islahatlar illərində yeyinti sənayesində vəziyyət onunla əlamətdardır ki, sənayedə əsas ərzaq məhsullarının istehsalının həcmində azalma, onların çeşidinin azalması, əsas fondların köhnəlməsi müşahidə olunur.

Qida və emal sənayesi ölkənin təsis qurumları üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu, bütövlükdə iqtisadiyyata birbaşa və dərin təsir göstərən həyati bir sahədir.

Qeyd etmək lazımdır ki, subyektlərdə kənd təsərrüfatının özəlliyi ondan ibarətdir ki, “o, əhalinin şəxsi yardımçı təsərrüfatlarında cəmləşib, onların payı 68-80 faiz arasında dəyişir. Kiçik malların üstünlük təşkil etməsi məhsulların idxal-ixrac balansına təsir göstərir, az emal olunmuş kənd təsərrüfatı məhsulları xaricə, yüksək emal olunmuş məhsullar isə idxal olunur” [2].

Bu potensialın reallaşdırılması böyük regionlararası bazarın mövcudluğu ilə, o cümlədən rayonun ərzaq bazarına daxil olan ət, süd və digər məhsulların idxalını əvəz etmək imkanı ilə əlaqələndirilə bilər [12].

Bu vəziyyət ölkədə yeyinti və emal sənayesinin aşağı tempə inkişaf etdiyini göstərir. Eyni zamanda, ölkə xammal mənbələrinin, xüsusən də heyvandarlığın inkişafı üçün kifayət qədər ciddi bazaya malikdir. Qeyd etmək lazımdır ki, “sənayenin hazırkı vəziyyətinin təhlili və inkişaf perspektivlərinin proqnozu onun islahatı üzrə iqtisadi siyasətin işlənilməsi zamanı başlanğıc nöqtəsidir. Bu baxımdan bütöv bir sektoru xarakterizə etmək üçün ənənəvi maliyyə-iqtisadi təhlil metodlarından istifadə çətinləşir, çünki onlar əsasən müəssisələr üçün istifadə olunur” [8].

Hazırda qida və emal sənayesi müxtəlif təşkilati-hüquqi formada olan müəssisələrlə təmsil olunur, onların sayı təxminən iki min ədəddir. Şərab, üzüm şərabı materialları, konyak, spirtli içkilərin istehsalı 42 müəssisə tərəfindən həyata keçirilir. Kiçik müəssisələrin sayı 1300-ə yaxındır ki, onlar ət, tərəvəz, meyvə və taxıl emalı, o cümlədən çörək,

qənnadı məmulatları, makaron və bitki yağı istehsalı ilə məşğul olurlar. Hazırda yeyinti və emal sənayesi 38 növ təsərrüfat fəaliyyətini həyata keçirir.

Ölkənin qida və emal sənayesi müəssisə və təşkilatlarının əsas prioriteti rayon əhalisini yüksək keyfiyyətli və təhlükəsiz məhsullarla təmin etməkdir. Sənaye yerli xammal və ərzaq ehtiyatlarından istifadə etməklə bu problemi həll etməlidir.

Bu kontekstdə qeyd etmək lazımdır ki, son vaxtlar istehsal həcmlərinin və əsas kapitalla investisiyaların artması, təşkilatlar üzrə dövriyyənin və gəlirlilik səviyyəsinin artması müşahidə olunsada, sənaye birmənalı şəkildə inkişaf edir.

Əvvəlki dövrlə müqayisədə sənaye məhsulları istehsalının indeksi artaraq 106,3 faiz, kiçik müəssisələr və fərdi sahibkarlar nəzərə alınmaqla isə 112,3 faiz təşkil edib. 2016-2023-cü illər ərzində rayonda bütövlükdə dəyər ifadəsində ərzaq məhsullarının istehsalında müsbət dinamika müşahidə olunsada, regionun emal sənayesinin ümumi strukturunda sənayenin payı azalmağa meyilli olmuşdur.

İstehlak səbətinə daxil olan rayonda istehsal olunan zəruri məhsullar qrupu üzrə 2016-2023-cü illərdə istehsal həcmimin olması xarakterikdir.

Bu vəziyyət nəinki rayon əhalisinin yüksək keyfiyyətli yerli istehsal olunan məhsullara olan tələbatının ödənilməsi vəzifəsinə uyğun gəlmir, həm də rayonun ərzaq təminatının formalaşmasına mənfi təsir göstərir.

Digər tərəfdən, sənaye mövcud müəssisələrin əksəriyyətinin kifayət qədər potensiala malik olmasına baxmayaraq, ondan kifayət qədər səmərəli istifadə etməməsi ilə xarakterizə olunur. Ən tutarlı səbəblər aşağıdakılardır: innovativ texnologiyalardan istifadə səviyyəsinin aşağı olması, müəssisələrin avtonom şəkildə fəaliyyət göstərməsi, inteqrasiya olunmuş birləşmələrə aid olmaması və ya özləri təşkil etməməsi.

Emal və yeyinti sənaye sahələrinin mövcud vəziyyətinin təhlili

Ölkə rəhbərliyi aqrar-sənaye kompleksinin inkişafını prioritet məsələ hesab edir. Lakin komanda-inzibati və sərt mərkəzləşdirilmiş təsərrüfat sisteminin çirkinliyi ilə daha da ağırlaşan ərzaq təminatının inkişafının əsas problemlərinin həllinə könüllü yanaşma məqsədə nail olmağa imkan vermədi. Bütün aqrar-sənaye kompleksinin, o cümlədən kənd təsərrüfatının, emalın və yeyinti sənayesinin inkişafı əsasən aşağı məhsuldarlıqla həyata keçirilirdi. Nəticədə bu sənayelər bazarda rəqabət apara bilməyib.

Emal və yeyinti sənayesi, eləcə də saxlama sənayesi öz inkişafında çox geri qalmışdı. Bu qeyri-mütənasiblik becərilən kənd təsərrüfatı məhsullarında 40 faizə qədər itkiyə səbəb olub. Ölkə əhalisinin fizioloji qidalanmanın elmi əsaslandırılmış standartlarına uyğun müxtəlif çeşidli ərzaq məhsulları ilə təmin edilməsi problemi həllini tapmamışdır (cədvəl 1).

Belə ki, bəzi rayonlarda, bəzi iri sənaye mərkəzlərində xaricdən gətirilən ərzaq məhsullarının ümumi satış və istehlak həcmində xüsusi çəkisi yerli yeyinti sənayesinin payını üstələyib. Təhlillər göstərir ki, adambaşına ət və ət məhsullarının istehlakı 2005-ci illə müqayisədə həmin dövrdə 4 kq, süd və süd məhsullarının istehlakı isə 11 kq artmışdır. İstehlak olunan balıq və balıq məhsulları 5,5 kq, şəkər 6,7 kq, bitki yağı 1,3 kq, kartof 11 kq, tərəvəz 8 kq, çörək məhsullarında 7 kq azalma qeydə alınıb ki, bu da pandemiyanın nəticələrinin əhalinin ərzaq istehlakına mənfi təsirinin davam etməsi ilə izah oluna bilər.

Qida sənayesinin texniki infrastrukturu müasir tələblərdən geri qalır. Sənayenin əsas istehsal fondlarının yarısından çoxu demək olar ki, fiziki cəhətdən köhnəlmişdir. Bütün bunlar sənaye müəssisələrinin texnoloji cəhətdən geri qalması və maliyyə qeyri-sabitliyi ilə kəskin şəkildə ağırlaşdı. Nəticədə əsrin əvvəllərində yeyinti sənayesi əhalinin tələb olunan çeşiddə, keyfiyyətdə və münasib qiymətə ərzaq məhsulları ilə təmin edilməsi kimi fundamental problemi həll etməmişdi.

Cədvəl 1. Ölkədə ərzaq istehlakı, illik adambaşına, kq

	2005	2010	2015		2020
Ət və ət məhsulları (ət baxımından; ikinci kateqoriya xam yağ əlavə məhsulları olmadan)	59	62	69		63
Süd və süd məhsulları (süd baxımından)	328	344	386		339
Yumurta, əd.	279	299	297		287
Balıq və balıq məhsulları	22,5	22,5	20,3		16,0
Şəkər	46,7	45,1	47,2		40,0
Bitki yağı	9,1	9,8	10,2		7,8
Kartof	118	109	106		107
Tərəvəz və göyərti	94	98	89		86
Meyvə və giləmeyvə (şərab emal etmədən)	30	40	35		30
Çörək məhsulları (un, dənli və paxlalılar baxımından çörək və makaron)	126	119	119		119

Mənbə: Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi

Qida sənayesi obyektiv şəkildə ən müasir texnologiyalar əsasında yenidən qurulmalı, daxili və xarici bazarlarda yüksək rəqabət qabiliyyətini təmin edəcək idarəetmə mexanizmi hazırlanmalıdır. Bunun üçün bütün iqtisadi şərait mövcuddur.

Nəticə

Tədqiqat əsasında belə nəticəyə gəlmək olar ki, ölkənin yeyinti və emal sənayesi inkişafı üçün potensial imkanlara malikdir, ərzaq istehsalının artım tempini sürətləndirə, rəqabət üstünlüklərini reallaşdırma, yeyinti məhsullarının keyfiyyətini və çeşidini yaxşılaşdırma, yeni menecmenti mənimsəyə bilər. Bu tədbirlər təkcə daxili istehlakçıların rəğbətini qazanmağa deyil, həm də müəyyən məhsullar üzrə ixrac həcmi artırmağa imkan verir.

Respublikada son on ildə həyata keçirilən sosial-iqtisadi dəyişikliklərin nəticələrini yekunlaşdıraraq, həmçinin aqrar-sənaye kompleksinin inkişafı üzrə milli layihənin icrasının nəticələrini təhlil edərək, bildirir ki, “bu gün respublikada kənd təsərrüfatı istehsalı çox ağır iş şəraiti və aşağı əmək haqqı ilə səmərəsiz, məhsuldar və iqtisadi cəhətdən əksər kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıları üçün sərfəli deyil” [1]. Beləliklə, araşdırmalarımız göstərir ki, “ərzaq bazarının stabil fəaliyyəti bir çox cəhətdən qida və emal sənayesinin vəziyyəti ilə müəyyən edilir ki, bu da öz növbəsində müəssisələrin sənayesinə daxil olan istehsal fondlarının texniki səviyyəsindən asılıdır”.

Yeyinti və emal sənayesi müəssisələri arasında qarşılıqlı əlaqənin təşkilati strukturu da yenidən qurulmalıdır ki, onun əsas formaları klaster, holdinq və digər strukturlar kimi inteqrasiya formalarından istifadə oluna bilər. Bu cür formalar vasitəsilə emal sənayesinin malik olduğu potensialı reallaşdırmaq və səmərəli fəaliyyət göstərən ərzaq bazarını formalaşdırmaq mümkündür.

Ədəbiyyat

1. Abbasov V.H. Aqrar sahədə iqtisadi tənzimləmənin aktual problemləri. B., 2012, 274 səh.
2. Abbasov V.H., Qorçiyev T.K. Qida sənayesi sahələrinin inkişaf prioritetləri://Kənd təsərrüfatının iqtisadiyyatı, 2020 №1(31) 122-131 səh.
3. Abdullayev Z.S., Nağıyev. Ə.H... istehsalın təşkili. B., 2000, 231 səh.

4. Azərbaycan sənayesi Azərbaycan Respublikası Dövlət statistik Komitəsinin məlumatları. B., 2022, <http://stt.gov.az/source/industry/>
5. Kərimli İ., Süleymanov N.M. Milli iqtisadiyyatın əsasları. B., 2001, 308 səh.
6. [http://ofsa.gov.az/Xəbərlər/Qida haqqında Qanun](http://ofsa.gov.az/Xəbərlər/Qida%20haqqında%20Qanun).

Фаган Аббасзаде

ОСНОВНЫЕ ПРИОРИТЕТЫ РАЗВИТИЯ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Резюме

Новые условия создаются для удовлетворения спроса мирового рынка на производство продукции пищевой промышленности, и эти условия реализуются на предприятиях пищевой промышленности. В статье отражены основные приоритеты регулирования развития пищевой промышленности.

В мире нет ни одного предприятия, которое не желает производить лучший продукт в своей производственной деятельности и не ищет правильные пути для этого. Это не случайно: одним из главных условий конкуренции на международных рынках является качественная продукция. В связи с этим производство продукции пищевой промышленности отличается от других направлений как по сырьевым характеристикам, так и по экономико-географическому положению страны. Предприятия пищевой промышленности, не выдерживающие конкуренции, вместо прибыли несут убытки.

Размещение предприятий пищевой промышленности в Азербайджане связано с сельским хозяйством. Поскольку пищевая промышленность образует подсистему национальной промышленности, доля пищевой промышленности в объеме всей промышленной продукции увеличилась с 3,6 процента до 8,6 процента.

Практическая значимость статьи выражается в учете потенциала зарубежных стран, являющихся партнерами в экономической деятельности, по повышению эффективности основных приоритетов развития пищевой промышленности Азербайджана.

Цель – проанализировать основные приоритеты развития пищевой промышленности в Азербайджане и оценить текущую ситуацию.

Методология – при подготовке статьи использовались сравнительный, систематический, экономико-математический, экономико-статистический методы.

Результаты исследования – основные приоритеты Азербайджана были проанализированы, систематизированы, выявлены как достижения, так и недостатки.

Кроме того, результаты статьи могут быть использованы в образовании. Таким образом, студенты могут использовать основные термины статьи при написании лекций и дипломных работ.

Ключевые слова: *пищевая промышленность, бизнес, сельское хозяйство, мясопереработка, переработка молока*

Fagan Abbaszada

MAIN PRIORITIES OF THE DEVELOPMENT OF THE FOOD INDUSTRY

Summary

To meet the needs of the world market in the production of food industry products, new conditions are being formed and these conditions are applied at food industry enterprises. The article reflects the main priorities for regulating the development of the food industry.

There is no enterprise in the world that does not want to produce the best product in its production activities and is not looking for the right ways to do this. This is no coincidence: one of

the main conditions for competitiveness in international markets is high quality products. From this point of view, the production of food industry products differs from other areas in terms of raw materials and the economic and geographical position of the country. Food industry enterprises that cannot withstand competition suffer losses instead of profits.

The location of food industry enterprises in Azerbaijan is connected with agriculture. Due to the fact that the food industry forms a subsystem of the national industry, the share of the food industry in the volume of all industrial products increased from 3.6 percent to 8.6 percent.

The practical significance of the article is expressed by considering the potential of foreign countries that are partners in economic activity to improve the efficiency of the main priorities for the development of the food industry of Azerbaijan.

The purpose – Consists of an analysis of the main priorities for the development of the food industry in Azerbaijan and an assessment of the current situation.

Methodology – In preparing the article, comparative, systematic, economic-mathematical, and economic-statistical methods were used.

The results of the study – the main priorities of Azerbaijan were analyzed, systematized, and both successes and shortcomings were identified.

In addition, the results of the article can be used in education. Thus, students can use the main terms of the article when writing coursework and dissertations.

Keywords: *food industry, enterprise, agriculture, meat processing, milk processing*